

NEUROFORUM

Magazine Nr 3-2025

Nr 16, november 2025

Material i detta nummer

I detta nummer av magasinet bjuder vi på följande material:

Kortfattad diskussion om Neuroforums historia, nutid och framtid. (sid 2)

En recension av Göran Söderlunds nyutkomna bok "Allt en lärare behöver veta om hjärnan och minnet", utgiven på Liber hösten 2025. (sid 3-4)

Slutligen skriver Stig Zandrén om det påverkansarbete som vi för tillfället, är inblandade i, samt arbetet i den så kallade GNU-gruppen, Grupp Neuroforum Utbildning. (sid 5-6)

Stig Zandrén

Göran Söderlund

Neuroforum

Kortfattat om historia, nutid och framtid.

Historia. Organisationen Neuroforum, som idag har närmare 400 medlemmar, bildades 2016. De första verksamhetsåren var organisationen främst inriktad på att samla, strukturera och sprida kunskaper om tillämpad neurovetenskap till alla som var intresserade, men kanske främst till skolor, lärare och studenter. Vi anordnade ett flertal större konferenser och drog igång arbetet med Neurowebben (vårt nätbaserade forum för att samla och sprida kunskaper om hjärnan till alla som är intresserade). Vi arrangerade också seminarier och webinarier med jämna mellanrum.

Nutid. Med tiden har forumet utvecklats: Organisationen har gått från att vara en lokalförening i Göteborg, till att ha medlemmar i nästan hela landet. Vi har därför också en lokalförening i Stockholm. De flesta medlemmar är lärare, pedagoger, forskare, skolledare, skolhälsopersonal, beteendevetare, föreläsare och studenter. Men det finns också medlemmar inom många andra yrken. Samtidigt har det av styrelsen ledda arbetet mer och mer kommit att handla om följande två saker, utöver att samla, sprida och strukturera kunskaper:

- ❑ **Forskning och utveckling;** att främja och medverka i olika tvärvetenskapliga forsknings- och utvecklingsprojekt med kopplingar till hjärnan, skolan och lärandet. Ett exempel på detta är LIV-projektet på Kattegattgymnasiet, (som vi skrivit om flera gånger i magasinet) och liknande projekt i Karlstad och Östhammar. Idag är vi också engagerade i ansökningar som handlar om forskning kring AI-användning i skolan.
- ❑ **Påverkansarbete;** att bedriva påverkansarbete mot regeringen, skolverket och riksdagen för att påverka framtida läroplaner och förbättra utbildningen i en hjärnsmart riktning. Detta arbete har bl a bestått i att "uppvakta" politiker och utredare samt att lämna remissvar till statliga utredningar rörande framtida läroplaner och lärarutbildningar.

Framtid. Utvecklingen står dock inte stilla och det är självklart att alla medlemmar har möjlighet att påverka organisationens framtida arbete, liksom sammansättningen av kommittéer och annat. Vi i styrelsen vill gärna att den som har idéer och synpunkter på hur föreningen/ organisationen ska utvecklas (eller den som vill engagera sig) hör av sig till oss. Det går bra att kontakta oss med mail till info@neuroforum.se eller att kontakta någon AV oss i styrelsen personligen.

Allt en lärare behöver veta om hjärnan och minnet

Ny bok av Göran Söderlund, professor i specialpedagogik, (som också tidigare arbetat som gymnasielärare i 20 år).

En kort recension

Nya böcker om hjärnan kommer nästan var och varannan dag. En del böcker är bra, några är halvbra och andra är dåliga. En av de allra bästa svenska böckerna som jag läst inom området (och jag har läst många) är dock Göran Söderlunds nyutkomna bok "Allt en lärare behöver veta om hjärnan och minnet", utgiven på förlaget Liber i Stockholm hösten 2025. Att den är bra styrks också av att den fått högsta betyget av Bibliotekstjänst BTJ ("Briljant, betyg 5").

I ett inledande kapitel beskrivs kortfattat den svenska lärarutbildningens historia från 1970-talet och framåt med välskrivna avsnitt om den "ideologi" samt den kunskapssyn (det tänkande) som fått styra mycket av den svenska lärarutbildningen från 1980-talet och fram till idag. Kapitlet ger en bra förklaring (eller delförklaring) till "hur det kunde gå så fel" i den svenska skolan, vilket ju bland annat resulterat i dåliga resultat vid mätningar och jämförelser med andra länder (Pisa, Timss mm). Det finns många andra som skrivit om den svenska skolans "misslyckande" (till exempel Jonas Linderöth, Ingrid Enkvist och Magnus Henrekson), men Söderlund gör det övergripande och effektivt och kopplar detta till behovet av en ny lärarutbildning, en evidensbaserad skolforskning och en pedagogik som i ökad utsträckning bygger på kunskaper om hur hjärnan och minnet fungerar. Det är bra.

Efter detta inledande kapitel kommer flera välskrivna och välstrukturerade kapitel om saker som hjärnans biologiska grund, signalsubstanser, känslor, intelligens, hjärnans språkutveckling, självkontroll, skärmanvändning, motivation, arv och miljö, anknytningsteori, personlighetsfaktorer, minnesprocesser, lärande på hjärnans villkor med mera. Dessa kapitel inkluderar också den

senaste forskningen om hjärna, minne, känslor och pedagogik och det är ett stort plus att boken är tvärvetenskaplig och att den refererar till världsledande forskare inom flera områden, till exempel Daniel Kahneman, Elisabeth Loftus, Eric R Kandel, Antonio Damasio, Yuval Noah Harari, John Hattie och Lisa Feldman-Barret. Visste du till exempel att vi till stor del har ett minne för att vi ska slippa tänka och att hjärnan i "normal drift" fungerar som en prediktionsmaskin? Mycket viktigt för lärare är också att boken ger värdefulla kunskaper om hur vi ska hantera barn som av olika skäl har svårt att klara kunskapsmålen i skolan, t ex barn med ADHD och dyslexi (enligt den senaste forskningen på området, där Söderlund själv forskat).

Boken visar tydligt vilken enorm betydelse kunskaper om hjärnan, minnet och psykologi har för lärare och pedagoger (och för människor över huvud taget). Det är tydligt att Söderlund vill att vi ska fasa ut en hel del av det stoff som under de senaste årtiondena fått ta allt för stor plats i lärarutbildningarna, (hit hör bland annat de teorier som företräds av Piaget, Maslow och Jerome Bruner) och ersätta detta med mer psykologiskt och neurovetenskapligt stoff baserat på evidensbaserad forskning och kvantitativa effektstudier. Här kan jag inte annat än hålla med Söderlund om detta.

Skribent: Bertil Thomas (Neuroforum)

"Mycket tyder på att den undervisande läraren är på väg tillbaka" (citat ur Söderlunds bok)

Om Neuroforums påverkansarbete och arbetsgruppen GNU

(Grupp Neuroforum Utbildning)

Som nämndes på den andra sidan i detta utskick har det av styrelsen ledda arbetet i Neuroforum mer och mer kommit att handla om följande saker under senare år:

- (1) att främja, stötta och medverka till olika tvärvetenskapliga forskningsprojekt med kopplingar till hjärnan, skolan och lärandet.
- (2) att bedriva påverkansarbete mot regeringen, skolverket och riksdagen, till exempel genom att "uppvakta" och lämna remissvar till pågående statliga utredningar rörande framtida läroplaner och lärarutbildningar.

Punkt 2 bedrivs främst av styrelsen i samarbete med den så kallade GNU-gruppen, (Grupp Neuroforum Utbildning) som bildades 2023 under ledning av Carl Olivestam tillsammans med Ulla Berglinde, Göran Söderlund och Stig Zandén. Efter Carl Olivestams hastiga och tragiska bortgång i december 2024 har Stig Zandén tagit över ordförandeskapet. Under 2025 har dessutom Lisbeth Zeiloth och Victoria Granström från Neuroforum anslutit sig till gruppen.

Under 2023-25 har GNU aktivt engagerat sig i och lämnat remissvar på tre utredningar:

SOU 2024:81 Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning. Utredare: Peter Honeth

SOU 2025:08 Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan
Utredare: Happy Hilmarsson Arenvall

SOU 2025:19: Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande. Utredare: Thomas Persson

Andra utredningar som vi från Neuroforum bevakat är:

SOU 2024:74 Fler vägar till arbetslivet
Utredare: Joanna Giota, (ledamot i Neuroforums styrelse)

SOU 2025:18 Likvärdiga betyg och meritvärden

Carl Olivestam ordnade två möten med Peter Honeth, i vilka representanter för Neuroforum deltog; först i december 2023 (fysiskt) tillsammans med Motivationslyftet by Star for Life och därefter i juni 2024 (digitalt). Ulla Berglinde ordnade senare en heldags konferens i Jönköping (Jönköpingskonferensen) med Thomas Persson och utredningens huvudsekreterare Cecilia Sandberg, tillsammans med ett 20-tal deltagare – däribland rektorer, lärare, lärarutbildare och forskare. I dessa möten och i remissvaren har vi bland annat framfört krav på / önskemål om:

Förankring i vetenskaplighet och empirisk evidens

- * tydliga problembeskrivningar

- * tydlig metodbeskrivning med interventionsgrupp och kontrollgrupp

- * mått på utfall eller kunskaper som ska följas upp

Lärarprofessionen – didaktik, kognitionsvetenskap, komplexitetsteori, kunna navigera i en värld, som alltmer genomsyras av AI

Läraryrollen – ledarskap, empati, relationskompetens, konflikthantering

Rektors och lärares ansvar

- metoder och undervisning grundade i neurovetenskaplig forskning

- rektorns ansvar att kompetensutveckla lärare i ledarskap, relationskompetens och gruppens psykologi samt i konflikthantering och medling.

- lärarens ansvar för skyndsam och löpande kontakt med vårdnadshavare, när deras barn stör ordningen eller utsätter andra för kränkning

Under hösten 2025 fortsätter vi i GNU att bevaka följande pågående aktiviteter:

(1) Skolverkets arbete med att förbereda framtagande av nya läroplaner och kursplaner utifrån Läroplansutredningen. <https://www.skolverket.se/styrning-och-ansvar/forandringar-inom-skolomradet/tioarig-grundskola-och-nya-laroplaner>

(2) Rådet för professioner i skolväsendet – ett rådgivande organ till Skolverket i att utveckla ett nationellt professionsprogram för förskollärare, lärare och rektorer.

<https://www.skolverket.se/om-skolverket/organisation/rad-knutna-till-skolverket/radet-for-professioner-i-skolasasendet>

(3) Den 1 september 2025 införs ett nationellt professionsprogram för att stärka kvaliteten i undervisningen och höja läraryrkets status.

(4) Regeringens arbete med att utifrån utredningarna utforma propositioner, förväntade våren 2026.

Kontakt med nya utbildnings- och integrationsministern Simona Mohamssons kansli har etablerats och från Neuroforum ser vi fram emot ett möte med ministern i början av 2025.

Skribent: Stig Zandrén (se bilden)

(styrelsen och GNU-gruppen, Neuroforum)

Tankar och synpunkter på arbetet i GNU-gruppen mottages vänligen av

stig.zandren@specialistmentor.eu

